

**ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ
(ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ)**

Δικάσιμος: 9-5-1997

Εισηγητής : ο Σύμβουλος κ. Μενουδάκος

Βοηθός Εισηγητή : ο Εισηγητής κ. Μάζος

Αρ. Πρ. Καταθ. Αιτ. Ακυρ. : 1518/15-2-1996

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

1. Της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Λάρισας , που εδρεύει στη Λάρισα, κτίριο Διοικητηρίου.

2. Της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Τρικάλων , που εδρεύει στα Τρίκαλα, κτίριο Διοικητηρίου.

3. Του Τεχνικού Επιμελητηρίου Κεντρικής και Δυτικής Θεσσαλίας , που εδρεύει στη Λάρισα , οδός Καλλιθέας 7.

4. Της Ένωσης Γεωργικών Συνεταιρισμών Λαρίσης , Τυρνάβου και Αγιάς, που εδρεύει στη Λάρισα, οδός Χατζημιχάλη 81.

όλων νομίμως εκπροσωπούμενων.

ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΚΥΡΟΥΣ

1. Της υπ' αρ. 23271/15-12-1995 κοινής απόφασης των Υπουργών ΠΕΧΩΔΕ , Πολιτισμού , Γεωργίας , Βιομηχανίας , Ενέργειας και Τεχνολογίας και των Αναπλ. Υπουργών ΠΕΧΩΔΕ και Εθν. Οικονομίας , με την οποία εγκρίνονται οι περιβαλλοντικοί όροι για την κατασκευή και λειτουργία των έργων μερικής εκτροπής του Ανω ρου του Αχελώου ποταμού προς την Θεσσαλία.

2. Κάθε άλλης συναφούς προς την ανωτέρω , προγενέστερης ή μεταγενέστερης , πράξης ή παράλειψης της Διοίκησης .

ΚΑΤΑ

1. του σωματείου με την επωνυμία " Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία " που εδρεύει στην Αθήνα (Εμμ. Μπενάκη 53),
2. του σωματείου με την επωνυμία " Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς " , που εδρεύει στην Αθήνα (Τριπόδων 28) ,
3. της αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρείας με την επωνυμία " Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση (Ελλάς) " , που εδρεύει στην Αθήνα (Ασκληπιού 14) ,
4. του σωματείου με την επωνυμία " Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης " , που εδρεύει στην Αθήνα (Νίκης 24) ,
5. της αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρείας με την επωνυμία "Νέα Οικολογία " , που εδρεύει στην Αθήνα (Μαυρομιχάλη 36) ,
όλων νομίμως εκπροσωπούμενων.

I. ΙΣΤΟΡΙΚΟ

A. Με την υπ' αρ. 61414/21-4-1992 Κοινή Υπουργική Απόφαση εγκρίθηκαν περιβαλλοντικοί όροι για την κατασκευή και λειτουργία αφενός σήραγγας μήκους 18,5 χιλ. για την διοχέτευση υδάτων του Αχελώου ποταμού προς τη Θεσσαλία και αφετέρου φραγμάτων και των αντίστοιχων ταμιευτήρων ύδατος καθώς και άλλων συναφών έργων στις θέσεις Πύλη και Μουζάκι των νομών Τρικάλων και Καρδίτσας αντίστοιχα. Η ανωτέρω Υπουργική Απόφαση ακυρώθηκε με τις υπ' αρ. 2759, 2760 /1994 αποφάσεις του Δικαστηρίου Σας , επειδή στηρίχθηκε σε Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων που συντάχθηκαν ειδικώς για τα επί μέρους τεχνικά έργα και όχι σε συνολική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων που θα συσχέτιζε και θα συνεκτιμούσε όλες τις επί μέρους συνέπειες των ειδικότερων τεχνικών έργων και θα αξιολογούσε τη συνολική επίδραση του όλου έργου της εκτροπής του Ανω ρου του Αχελώου στην ευρύτερη περιοχή .

Β. Με βάση τις ανωτέρω αποφάσεις του Δικαστηρίου Σας , συνετάχθη συνολική και ολοκληρωμένη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για την εκτροπή του άνω ρού του Αχελώου , η οποία υποβλήθηκε στην αρμόδια Δ/ση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΧΩΔΕ με αρ. πρωτ. 23271/17.7.1995. Στη συνέχεια , η μελέτη αυτή διαβιβάστηκε στα αρμόδια Νομαρχιακά Συμβούλια και δημοσιοποιήθηκε σύμφωνα με τους όρους των διατάξεων των άρθρων 5§2 του ν. 1650/1986 , 2 επ. της υπ' αρ. 75308/5512/26-10-1990 Κοινής Υπουργικής Απόφασης και 6§2 επ. της υπ' αρ. 85/337/27.6.1985 Οδηγίας του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Γ. Μετά την ολοκλήρωση των προβλεπόμενων διαδικασιών δημοσιοποίησης και τις αποφάσεις των αρμόδιων Νομαρχιακών Συμβουλίων επί της υποβληθείσας συνολικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων , εξεδόθη η υπ' αρ. 23271/15-12-1995 Κοινή Υπουργική Απόφαση με την οποία εγκρίνονται οι περιβαλλοντικοί όροι για την κατασκευή και λειτουργία των έργων μερικής εκτροπής του Άνω ρου του Αχελώου ποταμού προς την Θεσσαλία. Κατά της ανωτέρω Υπουργικής Απόφασης προσέφυγαν οι αιτούντες με την υπ' αρ. πρ. κατ. 1518/15-2-1996 αίτηση ακύρωσης ενώπιον του Δικαστηρίου Σας.

Την απόρριψη της υπό κρίση αίτησης ακύρωσης ζητούμε με την παρούσα παρέμβασή μας , η οποία ασκείται με προφανές έννομο συμφέρον , για τους κάτωθι νόμιμους , βάσιμους και αληθείς λόγους.

II. ΑΝΤΙΚΡΟΥΣΗ ΤΗΣ ΑΙΤΗΣΗΣ ΑΚΥΡΩΣΗΣ

Α. Με τον πρώτο λόγο ακύρωσης αμφισβητείται η επιστημονική πληρότητα και επάρκεια της εκπονηθείσας Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και προβάλλεται το επιχείρημα ότι η Μελέτη δεν ερευνά " μία σειρά από ζητήματα που όφειλε κατά τη νομοθεσία να εξετάσει (περιβαλλοντικές επιπτώσεις , μέτρα πρόληψης κλπ) " , καθώς επίσης και ότι περιορίζεται " στην εξέταση των επιπτώσεων μόνο στην περιοχή των έργων του ποταμού και σε ελάχιστο μέρος των θιγόμενων ορεινών όγκων".

1. Καταρχήν , ο ανωτέρω λόγος πρέπει να απορριφθεί από το Δικαστήριό Σας ως αορίστως προβαλλόμενος , αφού σε κανένα σημείο του δικογράφου της αίτησης ακύρωσης δεν αναφέρεται σε τί , συγκεκριμένα , συνίσταται η ισχυριζόμενη ανεπάρκεια και η έλλειψη πληρότητας της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. Έτσι , οι αιτούντες δεν αναφέρουν ποιές

συγκεκριμένες περιβαλλοντικές συνέπειες και ποιά συγκεκριμένα επανορθωτικά μέτρα έπρεπε να ερευνηθούν από την Μελέτη και δεν εξετάσθηκαν , καθώς επίσης και ποιές ήταν εκείνες οι περιοχές , οι οποίες επηρεάζονται από το σχεδιαζόμενο έργο , και δεν συμπεριελήφθησαν στην Μελέτη.

2. Ανεξάρτητα , πάντως, από τα ανωτέρω , πρέπει να τονισθεί ότι η Μελέτη αξιολόγησε αναλυτικά και με πληρότητα το σύνολο των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της εκτροπής του Αχελώου σε όλες τις περιοχές που επηρεάζονται από το έργο αυτό.

α. Ειδικότερα , εξετάσθηκαν οι περιβαλλοντικές συνέπειες από το σύνολο των έργων της εκτροπής του άνω ρου του Αχελώου (φράγμα Μεσοχώρας,σήραγγα Μεσοχώρας-Γλύστρα , φράγμα Συκιάς , σήραγγα εκτροπής Αχελώου-Θεσσαλίας , ΥΗΣ Πευκοφύτου, αναρρυθμιστική δεξαμενή και ΥΗΣ Μαυρομματίου και έργα συμπλήρωσης άρδευσης της Θεσσαλικής πεδιάδας).

β. Οι επιπτώσεις αυτές , οι οποίες αναφέρονται τόσο στη φάση κατασκευής , όσο και στη φάση λειτουργίας του έργου , εκτιμήθηκαν με επιστημονική ακρίβεια σε όλες τις δυνατές εκφάνσεις τους. Συγκεκριμένα , η Μελέτη αξιολόγησε όλες τις ενδεχόμενες επιπτώσεις του εν λόγω έργου στο κλίμα , το υδατικό και ατμοσφαιρικό περιβάλλον , το έδαφος , τα οικοσυστήματα (χλωρίδα-πανίδα) , τη μορφολογία και το τοπίο , την οικονομία ,τα κοινωνικά δεδομένα και τα πολιτιστικά μνημεία της ευρύτερης περιοχής. Προκειμένου , μάλιστα , να δοθεί μία πληρέστερη εικόνα , οι συνέπειες αυτές ταξινομήθηκαν ανάλογα με τη βαρύτητά τους σε άμεσες-έμμεσες, βραχυπρόθεσμες-μακροπρόθεσμες, αναστρέψιμες- μη αναστρέψιμες και παροδικές-μόνιμες (για όλα τα παραπάνω βλ. Κεφ. 7 της συνολικής ΜΠΕ)

γ. Η Μελέτη , αναγνωρίζοντας την πολυπλοκότητα και τη βαρύτητα του έργου και συμμορφούμενη προς τις υπ' αρ. 2759 και 2760/1994 αποφάσεις του Δικαστηρίου Σας , δεν περιορίστηκε στην εξέταση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της εκτροπής του Αχελώου στις συγκεκριμένες περιοχές κατασκευής των μεμονωμένων τεχνικών έργων . Αντίθετα , η Μελέτη συσχέτισε και συνεκτίμησε όλες τις επί μέρους συνέπειες των ειδικότερων τεχνικών έργων και αξιολόγησε τη συνολική επίδραση του έργου στο περιβάλλον της Δυτικής Ελλάδος και της Θεσσαλίας. Έτσι , εκτιμήθηκαν οι περιβαλλοντικές μεταβολές στο σύνολο της υδρολογικής λεκάνης του Αχελώου , καθώς επίσης και στην ευρύτερη περιοχή της Θεσσαλίας. Εξετάσθηκε , δηλαδή , μία περιοχή που εκτείνεται από το Ιόνιο Πέλαγος και τον Πατραϊκό Κόλπο μέχρι το Αιγαίο Πέλαγος και

συμπεριλαμβάνει τους νομούς Αιτωλοακαρνανίας , Αρτας , Ευρυτανίας, Λάρισας, Καρδίτσας, Τρικάλων , Μαγνησίας και Φθιώτιδος.

δ. Στη συνέχεια , αναπτύχθηκαν αναλυτικά τα επανορθωτικά μέτρα , που απαιτούνται για την άμβλυση και την πρόληψη των περιβαλλοντικών συνεπειών . Τα μέτρα αυτά αναφέρονται σε όλες τις ειδικότερες κατηγορίες του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος (κλίμα, υδατικό περιβάλλον, οικοσυστήματα κλπ.) και καλύπτουν το σύνολο της ευρύτερης περιοχής επιρροής του έργου (βλ. Κεφ. 8 της συνολικής ΜΠΕ). Αξίζει ακόμη να σημειωθεί ότι η Μελέτη δεν περιορίσθηκε στην καταγραφή των απαραίτητων επανορθωτικών μέτρων , αλλά , εκτός τούτου , επέβαλε στις αρμόδιες αρχές συγκεκριμένες ενέργειες για την παρακολούθηση και τήρηση των μέτρων αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων (βλ. Κεφ. 9 της συνολικής ΜΠΕ , ιδιαίτερα παρ. 9.4).

ε. Όπως προκύπτει από τα ανωτέρω , η εν λόγω εργασία αποτελεί μία συνολική και ολοκληρωμένη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων , η οποία αντιμετωπίζει όλα τα ανακύπτοντα περιβαλλοντικά ζητήματα και σε όλη την έκταση επιρροής του έργου της εκτροπής του Αχελώου ποταμού. Συνοδεύεται , ακόμη , από τρεις ειδικότερες Μελέτες , οι οποίες την εξειδικεύουν και τη συμπληρώνουν (Μελέτη υδατικών συστημάτων - Μελέτη γεωτεχνικών και γεωργοοικονομικών χαρακτηριστικών - Μελέτη οικολογικών και περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών). Αξίζει ακόμη να σημειωθεί ότι , ενώ σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 της υπ' αρ. 69269/5387/24-10-1990 Κοινής Υπουργικής Απόφασης για τα έργα φραγμάτων και διευθέτησης ροής υδάτων απαιτείται η σύνταξη περιβαλλοντικής μελέτης σύμφωνα με τον Πίνακα 2 του παραρτήματος αυτής, η υπό κρίση Μελέτη εκπονήθηκε με βάση τον πίνακα 1 της ίδιας Υπουργικής Απόφασης , που θεσπίζει σαφώς αυστηρότερες προδιαγραφές.

Η πληρότητα και επιστημονική αρτιότητα της Μελέτης δεν μπορεί να κλονισθεί ούτε από τον σύντομο , όπως ισχυρίζονται οι αιτούντες , χρόνο εκπόνησής της. Για τη σύνταξή της απασχολήθηκαν εντατικά 60 περίπου ειδικοί επιστήμονες υψηλού επιπέδου , χωρίς να συνυπολογίζεται το υπόλοιπο επιστημονικό , ούτε και το τεχνικό και βοηθητικό προσωπικό που χρησιμοποιήθηκε. Η εκπόνησή της βασίσθηκε ακόμη σε 24 προϋπάρχουσες μελέτες και έρευνες που είχαν άμεση σχέση με το σχεδιαζόμενο έργο , και οι οποίες ελήφθησαν κριτικά υπόψη (βλ. πίνακα 1.2 της συνολικής ΜΠΕ). Υπήρχε , συνεπώς , μία πληθώρα στοιχείων και δεδομένων , αφού το έργο της εκτροπής του Αχελώου ποταμού

μελετάται από το έτος 1978 , ενώ η ιδέα της εκτροπής χρονολογείται από το έτος 1925.

β. Με τον δεύτερο λόγο ακύρωσης οι αιτούντες ισχυρίζονται ότι η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων προέβη σε ανεπαρκή και μη αντικειμενική εξέταση μίας σειράς περιβαλλοντικών ζητημάτων .

1. α. Καταρχήν , οι αιτούντες προβάλλουν το επιχείρημα ότι η εκπονηθείσα Μελέτη εξετάζει ανεπαρκώς την κατάσταση του περιβάλλοντος στο υδροτοπικό σύμπλεγμα του Μεσολογγίου . Ο ισχυρισμός αυτός είναι όμως αόριστος (στην αίτηση ακύρωσης δεν αναφέρεται ποιά συγκεκριμένα στοιχεία του περιβάλλοντος δεν εξετάσθηκαν από την Μελέτη) και αναληθής , αφού στην παράγραφο 6.1.7 της συνολικής Μελέτης καταγράφηκε και αξιολογήθηκε πλήρως η κατάσταση του περιβάλλοντος στο υδροτοπικό σύμπλεγμα Μεσολογγίου - Αιτωλικού. Αξίζει ακόμα να σημειωθεί ότι στο παράρτημα Γ της Μελέτης με τίτλο "Μελέτη οικολογικών και περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών " γίνεται αναλυτική αναφορά στις λιμνοθάλασσες Μεσολογγίου - Αιτωλικού (βλ. παραγράφους 5.Α.1., 7.1.2., 7.1.3., 7.1.6., 7.2., 7.3., 8.4.1., 8.4.2., 10.3.1., 10.3.3., 10.4.1., και 12.1 του Παραρτήματος Γ της Μελέτης).

β. Αναληθώς ισχυρίζονται ακόμη οι αιτούντες ότι στην Μελέτη δεν προσδιορίζονται οι αναγκαίοι περιβαλλοντικοί όροι για το υδροτοπικό σύμπλεγμα Μεσολογγίου . Παρά το γεγονός ότι το σχεδιαζόμενο έργο δεν αναμένεται να έχει αξιόλογες συνέπειες στις λιμνοθάλασσες Μεσολογγίου - Αιτωλικού (αφού δεν υπάρχει υδατική επικοινωνία του συστήματος του Αχελώου με αυτές , βλ. παρακάτω , υπό Η) , εν τούτοις προτείνονται συγκεκριμένα μέτρα για την αναβάθμιση του υδροτόπου του Μεσολογγίου (ελεγχόμενη τροφοδοσία με γλυκό νερό της δυτικής πλευράς της λιμνοθάλασσας , συνεχής τροφοδοσία των βιοτόπων μέσω των αρδευτικών δικτύων και με εκτροπή μέρους των νερών του κάτω ρού του Αχελώου , δημιουργία νέων σημείων διάθεσης του αποχετευόμενου νερού προς τις λιμνοθάλασσες , βλ. σελ. 8.43 της συνολικής Μελέτης και στοιχείο δ 30 της προσβαλλόμενης απόφασης).

γ. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η εκπονηθείσα Μελέτη και η προσβαλλόμενη απόφαση αξιολόγησαν με επάρκεια τα οικολογικά δεδομένα του υδροτοπικού συμπλέγματος Μεσολογγίου . Η Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη που προβλέπει το στοιχείο δ 30 της προσβαλλόμενης απόφασης έχει απλώς συμπληρωματικό χαρακτήρα και σκοπό να εξειδικεύσει τα προτεινόμενα μέτρα

αναβάθμισης της λιμνοθάλασσας στις τεχνικές τους λεπτομέρειες. Αβασίμως συνεπώς οι αιτούντες μέμφονται την πρόβλεψη Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης , από τη στιγμή μάλιστα που καθορίζονται οι κατευθυντήριες αρχές της , προβλέπεται συγκεκριμένη προθεσμία εκπόνησής της και υποχρέωση έγκρισής της από την Κεντρική Υπηρεσία Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ.

2. Αβασίμως προβάλλονται και οι περαιτέρω ισχυρισμοί των αιτούντων περί ανεπαρκών αναφορών της Μελέτης στα τοπία και οικοσυστήματα της περιοχής .

α. Οσον αφορά την πανίδα της περιοχής , η Μελέτη αφιερώνει ειδική παράγραφο στο θέμα αυτό (6.1.7.2) . Ενδεικτικά αναφέρεται ότι περιέχονται αναλυτικοί πίνακες για τα θηλαστικά , την πτηνοπανίδα , τα είδη πτηνών στη λίμνη Πλαστήρα και στις περιοχές των λιμνών του Αχελώου , την ιχθυοπανίδα του Αχελώου και του Πηνειού και τα είδη της ορνιθοπανίδας στα παραποτάμια οικοσυστήματα. Επίσης στις παραγράφους 7.A.5, 7.B.5, 8.A.5 και 8.B.5 της εν λόγω Μελέτης γίνεται αναλυτική εξέταση των επιπτώσεων του προτεινόμενου έργου στην πανίδα και προτείνονται συγκεκριμένα επανορθωτικά μέτρα. Από τα παραπάνω προκύπτει με σαφήνεια ότι στην Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων παρέχεται πλήρης και αντικειμενική πληροφόρηση για την πανίδα της περιοχής και την προστασία της.

β. Όταν , εξάλλου , οι αιτούντες επικαλούνται " εσφαλμένη και μη αντικειμενική πληροφόρηση " για τα τοπία της περιοχής και " ανυπαρξία συγκεκριμένων μέτρων προστασίας " , παραγνωρίζουν το περιεχόμενο της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων .

αα. Εκτός από το γεγονός ότι οι ισχυρισμοί αυτοί προβάλλονται παντελώς αορίστως (αφού δεν αναφέρεται ούτε ένα συγκεκριμένο σημείο της Μελέτης που να περιέχει εσφαλμένα ή παραπλανητικά στοιχεία) , οι αιτούντες παραβλέπουν ότι δεν μπορεί να αμφισβητηθεί η ορθότητα των στοιχείων της Μελέτης . Συγκεκριμένα , τα δεδομένα της Μελέτης αποτελούν τεχνικά στοιχεία , τα οποία κατά την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου Σας (βλ. ενδεικτικά ΣΤΕ 1889/1993 , 2062/1994) ανήκουν στην ανέλεγκτη ουσιαστική τεχνική εκτίμηση της Διοίκησης και δεν υπόκεινται στον ακυρωτικό έλεγχο του Συμβουλίου της Επικρατείας.

ββ. Ανεξάρτητα πάντως από τα ανωτέρω , στη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων παρουσιάζονται αναλυτικά όλα τα δεδομένα τα οποία αφορούν τα μορφολογικά , τοπιολογικά και πολιτιστικά στοιχεία της

περιοχής , εκτιμούνται οι επιπτώσεις της κατασκευής και της λειτουργίας του έργου στους προαναφερόμενους τομείς και προτείνονται συγκεκριμένα μέτρα προστασίας , όπως κατάλληλη διάθεση των προϊόντων εκσαφής και εναρμόνιση των κτιριακών εγκαταστάσεων των έργων με το τοπίο της περιοχής (για όλα τα παραπάνω βλ. παρ. 6.1.6., 6.2.6., 7.Α.6., 7.Α.9., 7.Β.9., 8.Α.6., 8.Α.9., 8.Β.6. και 8.Β.9. της συνολικής Μελέτης).

3. Θα πρέπει ακόμα να σημειωθεί ότι η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - και αντίθετα με τους ισχυρισμούς των αιτούντων - αξιολογεί πλήρως και με επιστημονική ακρίβεια τις βασικές εναλλακτικές λύσεις για το έργο (εκτροπή 1100 εκατ. κ.μ. νερού ετησίως αντί της προτεινόμενης λύσης της εκτροπής 600 εκατ. κ.μ. - μη υλοποίηση του έργου της εκτροπής και αξιοποίηση των υπάρχοντων υδατικών πόρων της Θεσσαλίας , βλ. παρ. 4.3 της συνολικής ΜΠΕ) . Ειδικό κεφάλαιο της Μελέτης (4.4) αφιερώνεται ακόμη στην εξέταση της μηδενικής λύσης (do nothing case) . Συνεπώς , η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ανταποκρίνεται πλήρως όσον αφορά την εξέταση των εναλλακτικών λύσεων τόσο στις απαιτήσεις της ελληνικής και κοινοτικής νομοθεσίας , όσο και στη σχετική νομολογία του Δικαστηρίου Σας (ΣτΕ 1038/1993) .

Γ. Ο τρίτος λόγος ακύρωσης αναφέρεται στα πολιτιστικά στοιχεία της ευρύτερης περιοχής και στις συνέπειες που θα υποστούν αυτά από το έργο της εκτροπής του Αχελώου ποταμού.

1. Καταρχήν , οι αιτούντες προσάπτουν στην Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και ιδιαίτερα στα κεφάλαιά της που αναφέρονται στο πολιτιστικό περιβάλλον " ασύγγνωστη προχειρότητα " και " έλλειψη συγκεκριμένων λύσεων , συνδυασμένων με την υπεκφυγή της παραπομπής σε μελλοντικές...μελέτες " . Οι ισχυρισμοί όμως αυτοί των αιτούντων εκτός από το γεγονός ότι προβάλλονται παντελώς αορίστως (που ακριβώς έγκειται η προχειρότητα της Μελέτης και ποιές συγκεκριμένες λύσεις έπρεπε να εξετασθούν από αυτήν και δεν ερευνήθηκαν ;) , δεν ανταποκρίνονται και στην πραγματικότητα : στη Μελέτη παρουσιάζονται και αξιολογούνται πλήρως τα θέματα του πολιτιστικού περιβάλλοντος σε ειδικές προς τούτο παραγράφους. Αφού γίνεται αναλυτική περιγραφή όλων των σημαντικών πολιτιστικών στοιχείων που βρίσκονται στην περιοχή , στη συνέχεια αναφέρονται με ακρίβεια οι περιβαλλοντικές συνέπειες του έργου στα μνημεία αυτά (τόσο κατά τη φάση κατασκευής όσο και κατά τη φάση λειτουργίας του έργου) και στο τέλος

προτείνονται συγκεκριμένα επανορθωτικά μέτρα (βλ. παρ. 6.2.6 , 7.A.9 ,7.B.9 , 8.A.9 και 8.B.9 της συνολικής ΜΠΕ) .

2. α. Στη συνέχεια οι αιτούντες επικαλούνται έλλειψη νόμιμης αιτιολογίας της προσβαλλόμενης πράξεως στο μέρος που αφορά το πολιτιστικό περιβάλλον της περιοχής . Η προσβαλλόμενη πράξη είναι όμως πλήρως αιτιολογημένη και ως προς το κεφάλαιο αυτό και την αιτιολογία της αποτελούν όλα τα σχετικά αναλυτικά στοιχεία της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων , στην οποία παραπέμπει ρητώς η προσβαλλόμενη πράξη (βλ. και παρακάτω , υπό Ε) .

β. Εξίσου αβάσιμος είναι και ο περαιτέρω ισχυρισμός των αιτούντων περί παραβάσεως των διατάξεων των άρθρων 50§1 εδ. 2 και 3 και 52 του ν. 5351/1932 . Οι διατάξεις αυτές δεν απαγορεύουν τις επεμβάσεις σε αρχαιολογικά και ιστορικά μνημεία , αλλά απλώς απαιτούν την προηγούμενη άδεια του αρμόδιου Υπουργού , η οποία συντρέχει στη συγκεκριμένη περίπτωση (βλ. και Ε. ΔΩΡΗ , Το Δίκαιον των αρχαιοτήτων , σελ. 200επ. , 264επ.) .

γ. Όταν ακόμη οι αιτούντες επικαλούνται " παράβαση του άρθρου 17 Συντ.για παράνομη καταστροφή περιουσιακού στοιχείου της Εκκλησίας δίχως απαλλοτρίωση ούτε καθορισμό αποζημίωσης " , παραβλέπουν τη νομολογία του Δικαστηρίου Σας (ΣτΕ 1040/1993) , σύμφωνα με την οποία η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και η εγκριτική απόφαση προηγούνται υποχρεωτικώς των πράξεων απαλλοτρίωσης.

δ. Απορριπτέοι είναι , εξάλλου , οι ισχυρισμοί περί παράβασης των διατάξεων του άρθρου 24§1 του Συντάγματος , καθώς επίσης και πλέγματος διατάξεων της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία της αρχαιολογικής κληρονομιάς και της Σύμβασης της Γρανάδας για την αρχιτεκονική κληρονομιά.

Στη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων προβλέπεται μία σειρά από συγκεκριμένα επανορθωτικά μέτρα που αμβλύνουν και στις περισσότερες των περιπτώσεων αναιρούν τις όποιες δυσμενείς συνέπειες από την κατασκευή του επίδικου έργου στα πολιτιστικά μνημεία της περιοχής. Ιδιαίτερη μέριμνα έχει ληφθεί για το μοναστήρι του Αγ. Γεωργίου Μυροφύλου για τη διάσωση του οποίου προτείνονται τέσσερις εναλλακτικές λύσεις για τη διάσωσή του (μεταφορά του μνημείου - διάλυση και ανακατασκευή - απομάκρυνση τμημάτων του μνημείου - κάλυψη και προστασία του). Γενικότερα , το έργο της εκτροπής του Αχελώου αναμένεται να έχει θετικές επιπτώσεις στο πολιτιστικό περιβάλλον της περιοχής, αφού θα αναδείξει τη σημασία του και σε συνδυασμό με τα

επανορθωτικά μέτρα θα βοηθήσει στη διατήρηση των ιστορικών μνημείων , η ύπαρξη των οποίων τίθεται σήμερα εν αμφιβόλω εξαιτίας της γενικής εγκατάλειψης και αδιαφορίας. Είναι χαρακτηριστικό ότι τα μνημεία της περιοχής συζητούνται μόνο σε σχέση με την εκτροπή του Αχελώου. Προς την κατεύθυνση αυτή θα συμβάλλει και η δημιουργία Μουσείου Αχελώου στο οποίο θα βρουν στέγη όλα τα πολιτιστικά ευρήματα που έχουν εντοπισθεί ή θα εντοπισθούν κατά την υλοποίηση του έργου (για όλα τα παραπάνω βλ. παρ. 8.Β.9 της συνολικής ΜΠΕ).

Δ. Ο τέταρτος λόγος ακύρωσης μέμφεται τα σημεία εκείνα της προσβαλλόμενης απόφασης που προβλέπουν την εκπόνηση Ειδικών Τεχνικών Μελετών Εφαρμογής για την αντιμετώπιση ειδικών ζητημάτων .

1. Οι αιτούντες παραγνωρίζουν όμως ότι σε ένα τόσο μεγάλο και πολύπλοκο έργο , όπως αυτό της εκτροπής του Αχελώου , δεν είναι δυνατή η εξέταση και των τελευταίων τεχνικών και κατασκευαστικών λεπτομερειών των επιβαλλόμενων περιβαλλοντικών μέτρων στη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. Ηδη η κρινόμενη Μελέτη αποτελεί μία εκτενέστατη ανάλυση εκατοντάδων σελίδων , η οποία μάλιστα συνοδεύεται από τρεις ειδικότερες μελέτες.

2. Η πρόβλεψη των ειδικών μελετών θα ήταν παράνομη μόνο εάν η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων δεν εξήταζε τα προβλεπόμενα από τις σχετικές διατάξεις ζητήματα και παρέπεμπε την αντιμετώπισή τους σε μελλοντικές μελέτες . Αυτό δεν συμβαίνει όμως στη συγκεκριμένη περίπτωση. Η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αξιολογεί αναλυτικά όλα τα περιβαλλοντικά θέματα που σχετίζονται με το προτεινόμενο έργο και οι προβλεπόμενες μελέτες απλώς θα εξειδικεύσουν τα ήδη επακριβώς καθορισμένα περιβαλλοντικά μετρα σε επίπεδο τεχνικών και κατασκευαστικών λεπτομερειών . Γι' αυτόν το λόγο ονομάζονται άλλωστε και Ειδικές Τεχνικές Μελέτες Εφαρμογής.

Θα πρέπει ακόμη να σημειωθεί ότι τόσο η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων , όσο και η προσβαλλόμενη απόφαση καθορίζουν επαρκώς τις κατευθυντήριες αρχές ,τις οποίες πρέπει να ακολουθήσουν οι μελέτες. Χαρακτηριστικό είναι επίσης ότι σε ειδικό κεφάλαιο του Παραρτήματος Γ της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων με τίτλο " Σχέδια προτάσεων αποκατάστασης " (σχέδια 17 έως και 23) δίδονται σαφείς σχεδιαστικές κατευθύνσεις για την εκπόνηση των Ειδικών Τεχνικών Μελετών Εφαρμογής.

Προκειμένου μάλιστα να εξασφαλισθεί η έγκαιρη και σύμφωνη με τις προδιαγραφές της προσβαλλόμενης πράξης σύνταξη των ειδικών μελετών τίθενται ανώτατα χρονικά όρια για την εκπόνησή τους και ορίζονται οι αρμόδιες υπηρεσίες, οι οποίες θα πρέπει να τις εγκρίνουν.

Από τα παραπάνω προκύπτει με σαφήνεια ότι η πρόβλεψη ειδικών μελετών δεν έχει την μορφή της εν λευκώ εξουσιοδότησης για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών ζητημάτων (κάτι που θα ήταν προφανώς παράνομο), αλλά αντίθετα στοχεύει στην πληρέστερη εξασφάλιση των περιβαλλοντικών όρων και στην προσαρμογή και των τελευταίων τεχνικών λεπτομερειών τους στις προδιαγραφές που θέτει η προσβαλλόμενη πράξη.

Ε. Με τον πέμπτο λόγο ακύρωσης οι αιτούντες ισχυρίζονται ότι η προσβαλλόμενη πράξη είναι αναιτιολόγητη γιατί δεν αναφέρονται οι ειδικότεροι λόγοι για τους οποίους δεν έγιναν δεκτές οι απόψεις που υπεβλήθησαν από τρίτους κατά το στάδιο δημοσιοποίησης της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων.

1. Η προσβαλλόμενη πράξη είναι όμως πλήρως αιτιολογημένη : Η απόφαση έγκρισης των περιβαλλοντικών όρων βασίσθηκε στην Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και τόσο στο προοίμιό της όσο και σε διάφορα σημεία του κειμένου της παραπέμπει ρητά στην Μελέτη αυτή. Συνεπώς, όλα τα επιχειρήματα και τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην Μελέτη αποτελούν και την αιτιολογία της προσβαλλόμενης απόφασης.

2. Τελείως διαφορετικό ζήτημα είναι το εάν και κατά πόσο η Διοίκηση - πέρα από την αιτιολόγηση της απόφασης έγκρισης των περιβαλλοντικών όρων, η οποία υφίσταται στη συγκεκριμένη περίπτωση - είναι υποχρεωμένη να αιτιολογήσει και την απόρριψη των απόψεων που εξέφρασαν τρίτοι κατά το στάδιο δημοσιοποίησης της Μελέτης.

α. Οι σχετικές διατάξεις που αφορούν τη διαδικασία δημοσιοποίησης της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (άρθρο 5 του ν. 1650/1986, άρθρα 2 επ. της υπ' αρ. 75308/5512/26-10-1990 Κοινής Υπουργικής Απόφασης) προβλέπουν μεν τη δυνατότητα των πολιτών και των φορέων εκπροσώπησής τους να εκφράσουν τη γνώμη τους και τις προτάσεις τους στα αρμόδια όργανα, δεν θεσπίζουν όμως υποχρέωση της Διοίκησης να απαντήσουν σ' αυτές και να αιτιολογήσουν την ενδεχόμενη απόρριψή τους (και πολύ περισσότερο δεν επιβάλλουν οι λόγοι απόρριψης να περιέχονται στην απόφαση έγκρισης των

περιβαλλοντικών όρων).

6. Στο ίδιο συμπέρασμα οδηγεί , εξάλλου , και η εκτίμηση του νομοθετικού σκοπού για τον οποίο προβλέφθηκε η δυνατότητα υποβολής των απόψεων αυτών στη Διοίκηση. Οι διατάξεις των άρθρων 5 του ν. 1650/1986 και 2 επ. της υπ' αρ. 75308/5512/26-10-1990 Κοινής Υπουργικής Απόφασης θέλησαν να δώσουν στον πολίτη τη δυνατότητα να εκφράσει τις απόψεις του , με απώτερο στόχο να αποκτήσει η Διοίκηση μία πληρέστερη και αντικειμενική εικόνα για τις περιβαλλοντικές συνέπειες των σχεδιαζόμενων τεχνικών έργων πριν την οριστική απόφαση έγκρισης των περιβαλλοντικών όρων. Οι προαναφερόμενες διατάξεις σκοπεύουν δηλαδή κυρίως στην πληροφόρηση και την υποβοήθηση της τελικής απόφασης της Διοίκησης και όχι στην προάσπιση των εννόμων συμφερόντων των πολιτών (γι' αυτό το λόγο δεν προϋποτίθεται και η ύπαρξη έννομου συμφέροντος για την υποβολή των απόψεων). Στη διαπίστωση αυτή συνηγορεί και το γεγονός ότι οι απόψεις των πολιτών υποβάλλονται σε ένα προκαταρκτικό στάδιο (κατά την αξιολόγηση των περιβαλλοντικών μελετών) και πριν την απόφαση επιβολής των περιβαλλοντικών όρων , με την οποία η Διοίκηση αποφαινεται για πρώτη φορά με δεσμευτική νομική ισχύ για τα περιβαλλοντικά ζητήματα που προκύπτουν από το εκάστοτε έργο θίγοντας ενδεχομένως προστατευόμενα έννομα συμφέροντα των πολιτών. Από τη στιγμή λοιπόν που η υποβολή των απόψεων των πολιτών έχει ως αποκλειστικό σκοπό την υποβοήθηση της Διοίκησης στη διαμόρφωση της τελικής της απόφασης δεν υφίσταται και υποχρέωση αιτιολογημένης απάντησης στις αντιρρήσεις και προτάσεις που εκφράσθηκαν κατά το στάδιο δημοσιοποίησης της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων.

ΣΤ. Ως νόμω αβάσιμος πρέπει να απορριφθεί και ο έκτος λόγος ακύρωσης , σύμφωνα με τον οποίο η προσβαλλόμενη πράξη δεν υπογράφηκε από όλους τους συναρμόδιους Υπουργούς παραβιάζοντας έτσι τις διατάξεις των άρθρων 4§2 περ. β' του ν. 1650/1986 και 9§4 της υπ' αρ. 69269/5387 Κοινής Υπουργικής Απόφασης. Συγκεκριμένα , οι αιτούντες ισχυρίζονται ότι παρακάμφθηκαν παρανόμως οι Υπουργοί Εσωτερικών και Υγείας , Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων .

1. Οι αιτούντες παραβλέπουν όμως ότι η υποχρέωση υπογραφής της εγκριτικής απόφασης αναφέρεται στους κυρίως συναρμόδιους Υπουργούς , εκείνους δηλαδή τους Υπουργούς στην άμεση αρμοδιότητα των οποίων υπάγεται

το εκάστοτε έργο. Η προσβαλλόμενη απόφαση υπογράφηκε από τους Υπουργούς ΠΕΧΩΔΕ , Γεωργίας, Πολιτισμού , Βιομηχανίας , Ερευνας και Τεχνολογίας και τους Αναπλ. Υπουργούς ΠΕΧΩΔΕ και Εθν. Οικονομίας, όλους δηλαδή τους Υπουργούς , οι αρμοδιότητες των οποίων σχετίζονται άμεσα με το επίδικο έργο.

2. α. Ειδικότερα , δεν υπήρχε υποχρέωση υπογραφής της προσβαλλόμενης πράξης από τον Υπουργό Εσωτερικών , όπως αβασίμως ισχυρίζονται οι αιτούντες. Αληθεύει , βέβαια , ότι το σχεδιαζόμενο έργο θα έχει ως συνέπεια την κατάκλυση μέρους των συνοικισμών της Κοινότητας Μεσοχώρας του Νομού Τρικάλων. Οποιοδήποτε όμως έργο διευθέτησης και εκτροπής ροής υδάτων έχει ως συνέπεια την κατάκλυση περιοχών που υπάγονται στα διοικητικά όρια κάποιας Κοινότητας ή Δήμου. Με τη λογική των αιτούντων θα έπρεπε , συνεπώς , σε οποιοδήποτε έργο διευθέτησης ροής υδάτων η απόφαση έγκρισης των περιβαλλοντικών όρων να φέρει την υπογραφή του Υπουργού Εσωτερικών. Εξάλλου, η κατάκλυση των εν λόγω οικισμών αφορά τον Υπουργό Εσωτερικών ως παρεμπίπτον ζήτημα καθαρά διοικητικής φύσης , ενώ η προσβαλλόμενη απόφαση αφορά την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών συνεπειών της εκτροπής του Αχελώου. Αν η εγκριτική απόφαση έπρεπε να υπογραφεί από τον Υπουργό Εσωτερικών επειδή σχετίζεται έμμεσα και παρεμπιπτόντως με ένα ζήτημα διοικητικής φύσης , με την ίδια λογική η προσβαλλόμενη απόφαση θα έπρεπε να υπογραφεί και από τον Υπουργό Εργασίας , αφού για την υλοποίηση του έργου θα απασχοληθούν εργαζόμενοι, αλλά και από τον Υπουργό Οικονομικών , αφού για την υλοποίησή του απαιτούνται χρηματικοί πόροι.

β. Τα ανωτέρω εκτεθέντα ισχύουν και για τον Υπουργό Υγείας , Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Η νομολογία του Δικαστηρίου Σας (βλ. ΣτΕ 1872/1994) , σύμφωνα με την οποία η απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων για κατασκευή σταθμών βιολογικού καθαρισμού πρέπει να συνυπογράφεται και από τον Υπουργό Υγείας , δεν έχει εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση. Τα έργα κατασκευής σταθμών βιολογικού καθαρισμού αφορούν τη διάθεση και την επεξεργασία των λυμάτων και των βιομηχανικών αποβλήτων και έχουν έτσι άμεσες επιπτώσεις στη δημόσια υγεία , ενώ αντίθετα το επίδικο έργο αφορά μόνο την εκτροπή ποσότητας νερού του Αχελώου ποταμού (χωρίς να επιδρά στην ποιότητα των υδάτων) και , συνεπώς , δεν σχετίζεται άμεσα με τη δημόσια υγεία.

Ζ. Αβασίμως προβάλλεται , εξάλλου , και ο έβδομος λόγος ακύρωσης , σύμφωνα με τον οποίο δεν τηρήθηκε στην προκειμένη περίπτωση η διαδικασία

δημοσιοποίησης της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων , η οποία προβλέπεται από τις διατάξεις των άρθρων 5§2 του ν. 1650/1986 , 2 επ. της υπ' αρ. 75308/5512/26-10-1990 Κοινής Υπουργικής Απόφασης και 6§2 επ. της υπ' αρ. 85/337/27.6.1985 Οδηγίας του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

1. α. Ειδικότερα , αβασίμως ισχυρίζονται οι αιτούντες ότι η δημοσιοποίηση της Μελέτης έπρεπε να επεκταθεί και στο Νομό Ιωαννίνων .Το επίδικο έργο δεν σχετίζεται σε καμία περίπτωση με τον Νομό Ιωαννίνων , αφού βόρεια του φράγματος Μεσοχώρας , επί του άνω ρου του Αχελώου , δε γίνεται καμία απολύτως παρέμβαση. Το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον στην περιοχή αυτή παραμένει , συνεπώς , αναλλοίωτο. Οι όποιες επιπτώσεις του έργου της εκτροπής αφορούν την περιοχή που προσδιορίζεται βόρεια από το φράγμα Μεσοχώρας και νότια από το Δέλτα του Αχελώου ποταμού.

β. Απορριπτέος είναι και ο περαιτέρω ισχυρισμός των αιτούντων , ότι δηλαδή η προβλεπόμενη διαδικασία τηρήθηκε πλημμελώς όσον αφορά τον Νομό Ευρυτανίας γιατί δεν έγινε η επιβαλλόμενη ανακοίνωση στον τύπο. Συγκεκριμένα , η σχετική ανακοίνωση-πρόσκληση δημοσιεύθηκε σε τοπικές εφημερίδες του Νομού Φθιώτιδος που εξυπηρετούν την Ευρυτανία (βλ. προοίμιο της προσβαλλόμενης απόφασης) , αφού στον Νομό Ευρυτανίας δεν εκδίδεται τοπικός τύπος.

γ. Οι επικαλούμενες από τους αιτούντες παραβάσεις της διαδικασίας δημοσιοποίησης της Μελέτης στους νομούς Τρικάλων και Γρεβενών (" ελλιπές περιεχόμενο και παράτυπη διαδικασία γνωστοποίησης της σχετικής ανακοίνωσης της Νομαρχίας" , "απαγόρευση λήψης φωτοαντιγράφων ") προβάλλονται παντελώς αορίστως , αφού οι αιτούντες δεν αναφέρουν ούτε αποδεικνύουν ποιό συγκεκριμένο στοιχείο του κατά νόμον προβλεπόμενου περιεχομένου της ανακοίνωσης παραλείφθηκε , ποιός ακριβώς τύπος της διαδικασίας γνωστοποίησης της ανακοίνωσης παραβιάσθηκε , πού , πότε και από ποιούς ζητήθηκαν φωτοαντίγραφα της Μελέτης και δεν τους δόθηκαν. Οι ανωτέρω ισχυρισμοί δεν ανταποκρίνονται ακόμη στην πραγματικότητα , αφού τόσο για τους Νομούς Τρικάλων και Γρεβενών , όσο και για τους υπόλοιπους Νομούς τηρήθηκαν κατά γράμμα οι προβλεπόμενες από τις σχετικές διατάξεις διαδικασίες (βλ.και προοίμιο της προσβαλλόμενης απόφασης).

2. Ανεξάρτητα πάντως από τα ανωτέρω , ο συγκεκριμένος λόγος ακύρωσης πρέπει να απορριφθεί από το Δικαστήριό Σας ως νόμω αβάσιμος. Συγκεκριμένα , με τις τις υπ' αρ. 2759 , 2760/1994 αποφάσεις του Συμβουλίου της

Επικρατείας έγινε δεκτό , ότι τυχόν παραλείψεις της Διοίκησης κατά τη δημοσιοποίηση της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και της εγκριτικής Υπουργικής Απόφασης δεν επιδρούν ούτε στην ισχύ , ούτε στη νομιμότητα της Απόφασης έγκρισης των περιβαλλοντικών όρων.

Η. Ο όγδοος λόγος ακύρωσης αναφέρεται στα προστατευόμενα οικοσυστήματα της περιοχής και προβάλλεται το επιχείρημα ότι το έργο της εκτροπής του Αχελώου θα υποβαθμίσει τα οικοσυστήματα αυτά και θα προκαλέσει την εξαφάνιση μίας σειράς ειδών της χλωρίδας και της πανίδας της περιοχής.

1. Ο ισχυρισμός αυτός δεν ανταποκρίνεται όμως στην πραγματικότητα. Η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων κατέγραψε επακριβώς και με αντικειμενικότητα τις επιπτώσεις του έργου της εκτροπής στα προστατευόμενα οικοσυστήματα της περιοχής και στη συνέχεια καθόρισε τα αναγκαία επανορθωτικά μέτρα , τα οποία αμβλύνουν και στις περισσότερες των περιπτώσεων αναιρούν τις όποιες δυσμενείς συνέπειες από την κατασκευή του έργου . Ενδεικτικά αναφέρεται ότι για την προστασία της πανίδας της περιοχής προβλέφθηκε ο καθορισμός ζωνών απόλυτης και υψηλής προστασίας , η δημιουργία καταφυγίων θηραμάτων , ο καθορισμός ελάχιστης "οικολογικής" παροχής στα διάφορα τμήματα του ποταμού Αχελώου και η εξασφάλιση της ελευθεροεπικοινωνίας της ιχθυοπανίδας (για όλα τα παραπάνω βλ. τις παραγράφους 7.Α.5., 7.Β.5., 8.Α.5.και 8.Β.5 της συνολικής ΜΠΕ και το στοιχείο δ της προσβαλλόμενης απόφασης).

2. Όσον αφορά ειδικότερα τους υγροτόπους των λιμνοθαλασσών Μεσολογγίου - Αιτωλικού και της ευρύτερης περιοχής του κάτω ρου του Αχελώου, οι οποίοι προστατεύονται από την υπ' αρ' 1319/1993 Κοινή Υπουργική Απόφαση και τη συνθήκη Ramsar , πρέπει να παρατηρηθούν τα ακόλουθα.

Το έργο της εκτροπής του Αχελώου δεν πρόκειται να επιφέρει αξιόλογες μεταβολές στους ανωτέρω υγροβιότοπους. Όπως αναφέρεται αναλυτικά στη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (βλ. ενδεικτικά σελ. 2.2 της συνολικής ΜΠΕ) , η ενεργός τροφοδοσία των λιμνοθαλασσών Μεσολογγίου - Αιτωλικού με γλυκά νερά από τον Αχελώο ανέρχεται στο 3-6% της συνολικής τροφοδοσίας τους , ενώ η υπόλοιπη ποσότητα προέρχεται από στραγγίσεις αρδευτικού νερού και τη χειμερινή απορροή της αντίστοιχης υδρολογικής λεκάνης. Παρόλα αυτά ,τόσο η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων , όσο και η προσβαλλόμενη απόφαση , αναγνωρίζοντας την ιδιαίτερη περιβαλλοντική

σημασία του εν λόγω οικοσυστήματος και τη συνταγματική επιταγή προστασίας των υδροβιότοπων (ΣτΕ 1182/1996) προβλέπουν μια σειρά μέτρων για την βελτίωση της υφιστάμενης κατάστασής του. Ενδεικτικά αναφέρεται η αύξηση της τροφοδοσίας των λιμνοθαλασσών με γλυκό νερό μέσω των αρδευτικών δικτύων , η δημιουργία νέων σημείων διάθεσης του αποχετευόμενου νερού και η κατάκλιση τμήματος των αλμυρών εδαφών της περιοχής (βλ. σελ. 8.43 της συνολικής ΜΠΕ και στοιχείο δ30 της προσβαλλόμενης απόφασης).

Κατά συνέπεια , το έργο της εκτροπής του Αχελώου όχι μόνον δεν πρόκειται να επιδράσει δυσμενώς στην προστατευόμενη περιοχή Μεσολογγίου - Αιτωλικού , αλλά αντίθετα οι επιβληθέντες περιβαλλοντικοί όροι θα συμβάλλουν στην αναβάθμιση και βελτίωσή του .

3. Εξάλλου , οι ισχυρισμοί των αιτούντων , με τους οποίους αμφισβητείται η εγκυρότητα των ανωτέρω στοιχείων της Μελέτης και της προσβαλλόμενης απόφασης , προβάλλονται απαραδέκτως . Τα δεδομένα αυτά αποτελούν τεχνικές κρίσεις , οι οποίες κατά την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου Σας (ΣτΕ 1889/1993,2062/1994) ανήκουν στην ανέλεγκτη ουσιαστική εκτίμηση της Διοίκησης.

Θ. Με τον ένατο λόγο ακύρωσης οι αιτούντες ισχυρίζονται ότι η προσβαλλόμενη πράξη πρέπει να ακυρωθεί γιατί πριν την έκδοσή της δεν είχε προηγηθεί η εκπόνηση χωροταξικών σχεδίων για τις περιοχές κατασκευής του έργου , αλλά ούτε και συνολική μελέτη οικονομικής σκοπιμότητας του έργου της εκτροπής.

1. Από την ισχύουσα νομοθεσία δεν υφίστατο όμως υποχρέωση της Διοίκησης να προχωρήσει στην έγκριση χωροταξικών σχεδίων πριν την έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης . Συγκεκριμένα , οι διατάξεις του άρθρου 4§6 του ν. 1650/1986 (όπως αυτές τροποποιήθηκαν από τις διατάξεις του άρθρου 6§2 του ν. 2242/1994) ορίζουν τα ακόλουθα : " Σε κάθε άλλη περίπτωση , η απαιτούμενη βάσει των διατάξεων του νόμου αυτού προέγκριση χωροθέτησης πρέπει να εναρμονίζεται με τις γενικές και τις ειδικές καταθύνσεις της χωροταξικής πολιτικής που προκύπτουν από τυχόν εγκεκριμένα χωροταξικά σχέδια και προγράμματα.... Σε περίπτωση που δεν έχουν εγκριθεί τέτοια σχέδια και προγράμματα και μέχρι της εγκρίσεως αυτών και κατ' ανώτατο χρονικό διάστημα τριών ετών από της ενάρξεως ισχύος του παρόντος (scil. μέχρι 3-10-1997) , η προέγκριση χωροθέτησης γίνεται μετά από συνεκτίμηση στοιχείων χωροταξικού

σχεδιασμού της ευρύτερης περιοχής και ιδίως της συμβατότητας της αιτούμενης εγκατάστασης με άλλες υφιστάμενες ή προγραμματιζόμενες χρήσεις και λειτουργίες , της προστασίας των ανανεώσιμων ή μη φυσικών πόρων , των κατευθύνσεων των περιφερειακών και τομεακών αναπτυξιακών προγραμμάτων και της ανάγκης προστασίας της απασχόλησης... "

Από τις παραπάνω διατάξεις προκύπτει ότι για την προέγκριση χωροθέτησης του επίδικου έργου και την έκδοση της προσβαλλόμενης πράξης δεν ήταν απαραίτητη η προηγούμενη έγκριση χωροταξικών σχεδίων . Απαραίτητο ήταν , αντίθετα , η προέγκριση χωροθέτησης να είχε λάβει χώρα μετά από συνεκτίμηση στοιχείων χωροταξικού σχεδιασμού . Η προϋπόθεση αυτή συντρέχει στην προκειμένη περίπτωση. Η υπ' αρ. 68526/3359/13.7.1995 απόφαση προέγκρισης χωροθέτησης της Δ/σης Χωροταξίας του ΥΠΕΧΩΔΕ έγινε με βάση τη συνολική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του έργου , η οποία αναφέρεται αναλυτικά στο χωροταξικό σχεδιασμό της ευρύτερης περιοχής και ιδιαίτερα στα ζητήματα που αναφέρονται ενδεικτικά στη διάταξη του άρθρου 4§6 του ν. 1650/1986 (π.χ. προστασία των φυσικών πόρων , χρήσεις γης , παραγωγή , απασχόληση- οικονομία , οικιστική ανάπτυξη . Βλ. αναλυτικά τα περιεχόμενα της συνολικής ΜΠΕ).

2. Όσον αφορά τον ισχυρισμό των αιτούντων περί μη ύπαρξης μελέτης σκοπιμότητας (ιδιαίτερα οικονομικής) του έργου , αφενός μεν δεν επιβάλλεται δεσμευτικά από καμία διάταξη της ισχύουσας νομοθεσίας η εκπόνηση μίας τέτοιας μελέτης , αφετέρου δε στην προκειμένη περίπτωση έχει συνταχθεί πληθώρα μελετών για την σκοπιμότητα του έργου της εκτροπής του Αχελώου (βλ. ενδεικτικά τη " Μελέτη σκοπιμότητας για την εκτροπή του ποταμού Αχελώου και την αξιοποίηση της Θεσσαλικής πεδιάδας" , που αναφέρεται στη συνολική ΜΠΕ , σελ. 1.8) .

1. Από όλα τα ανωτέρω προκύπτει με σαφήνεια ότι το επίδικο έργο δεν παραβιάζει την αρχή της προστασίας του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος που καθιερώνει το άρθρο 24 του Συντάγματος , αλλά ούτε και την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης (ΣτΕ 2759, 2760/1994) , παρά τα όσα αντίθετα αναφέρονται (αορίστως) στους δύο τελευταίους λόγους ακύρωσης.

1. Καταρχήν , το έργο της εκτροπής δεν αναμένεται να επιφέρει αξιοσημείωτες αρνητικές και μη αντιστρέψιμες συνέπειες στο περιβάλλον της περιοχής . Εξάλλου , οι όποιες αρνητικές συνέπειες αντιμετωπίζονται επαρκώς με

τα οριζόμενα περιβαλλοντικά μέτρα . Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τους ευαίσθητους τομείς του υδροτοπικού συμπλέγματος του Μεσολογίου , της πανίδας και των πολιτιστικών μνημείων της περιοχής (βλ. ανωτέρω , υπό Β , Γ και Η).

2. Η συνολική θεώρηση του έργου αποδεικνύει ότι αυτό όχι μόνον δεν επιδρά αρνητικά στο περιβάλλον , αλλά αντίθετα σε πολλές περιπτώσεις συμβάλλει στην αναβάθμιση και βελτίωσή του. Ειδικότερα στην περιοχή της Θεσσαλίας αναμένεται σημαντική θετική επίπτωση τόσο στο καθεστώς των επιφανειακών ροών (αύξηση της παροχής του Πηνειού καθ' όλη τη διάρκεια του έτους και συνακόλουθη βελτίωση των οικοσυστημάτων του ποταμού) , όσο και στην ανατροφοδότηση των υπόγειων αποθεμάτων , τα οποία σήμερα τελούν υπό καθεστώς υπερεκμετάλλευσης για την κάλυψη των ασφυκτικών αρδευτικών αναγκών της θεσσαλικής πεδιάδας (βλ. σελ. 2.4 και 3.4 της συνολικής ΜΠΕ).

3. Η μερική εκτροπή του Αχελώου ποταμού , όπως αυτή εξειδικεύεται στην Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και στην προσβαλλόμενη απόφαση , βρίσκεται σε απόλυτη αρμονία με την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης . Ενώ από τη μία δεν πρόκειται να υποβαθμίσει την Αιτωλοακαρνανία (οι εναπομένοντες υδατικοί πόροι υπερεπαρκούν για το σύνολο των αρδευτικών , υδρευτικών και οικολογικών αναγκών της) , από την άλλη θα αμβλύνει τις ισχυρές αρνητικές επιπτώσεις που προκαλεί η έλλειψη επαρκών υδατικών πόρων στη Θεσσαλία (για αναλυτικά στοιχεία βλ. σελ. 2.3 και 7.48 της συνολικής ΜΠΕ).

4. Η ιδιαίτερη οικολογική ευαισθησία με την οποία αντιμετωπίσθηκε το έργο της εκτροπής του Αχελώου αποδεικνύεται ακόμη από το γεγονός , ότι η προσβαλλόμενη πράξη περιόρισε την εκτρεπόμενη ποσότητα νερού σχεδόν στο ήμισυ του αρχικού σχεδιασμού . Ενώ δηλαδή ο αρχικός σχεδιασμός προέβλεπε εκτροπή 1100 εκατ. κ.μ. νερού ετησίως , η απόφαση έγκρισης των περιβαλλοντικών όρων όρισε την εκτρεπόμενη ποσότητα νερού σε 600 εκατ. κ.μ. ετησίως.

Αξίζει ακόμη να σημειωθεί ότι προκειμένου να διασφαλισθεί η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και ιδιαίτερα των ευπαθών οικοσυστημάτων της περιοχής, η προσβαλλόμενη απόφαση (σημείο δ 34) προέβλεψε τη διατήρηση μιας ελάχιστης συνεχούς παροχής στην κοίτη του Αχελώου (υποχρεωτική και σε συνεχή βάση διέλευση συγκεκριμένων ποσοτήτων νερού στο ύψος των ταμιευτήρων Μεσοχώρας , Συκιάς και στις εκβολές του Αχελώου).

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

που είναι νόμιμοι , βάσιμοι και αληθείς

ΖΗΤΟΥΜΕ

1. Να απορριφθεί η με πρ. κατ. 1518/15-2-1996 αίτηση ακύρωσης ενώπιον του Δικαστηρίου Σας.
2. Να γίνει δεκτή η παρούσα παρέμβασή μας.
3. Να επιβληθεί στους αιτούντες το σύνολο της δικαστικής μας δαπάνης.

Αθήνα , 25-11-1996

Ο πληρεξούσιος δικηγόρος